

Här lever livet – jag hjälper till!

Stoort TACK, för att du stöttar humleprojektet för den biologiska mångfalden.

Sätt mig där jag syns som mest och kan inspirera andra – i en bukett, i din plantering, på ekologiska presenter tex en fruktkorg, en vinflaska... varje litet steg i rätt riktning räknas. Förlusten av djur och natur är ett lika stort hot mot människan som klimatförändringarna. Nu hjälps vi åt för livsavgörande resultat och sprider inspiration och engagemang så mycket vi kan. Du är på rätt väg!

*Den 22 maj är internationella dagen för biologisk mångfald som är instiftad av FN för att påminna om artrikedomens betydelse för allt liv på jorden. Svenska regeringen har i februari 2026 presenterat en ny handlingsplan för biologisk mångfald. Strategin omfattar insatser för att skydda värdefull natur, restaurera våtmarker och bekämpa invasiva arter. Fokus ligger även på havsmiljö, stadsgrönka och pollinatörer, med målet att hejda förlusten av biologisk mångfald och uppfylla internationella åtaganden. (regeringen.se) **Globala målet nr 15 (Ekosystem och biologisk mångfald)** syftar till att skydda, återställa och främja hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, stoppa avskogning, bekämpa ökenspridning och hejda förlusten av biologisk mångfald. Målet innebär att skydda hotade arter och säkra hållbara naturresurser för framtiden.*

Så här kan du hjälpa till! Du som har en trädgård:

Du har förmånen att ha många möjligheter att skapa variation av livsmiljöer för växter och djur.

Prata gärna med "din" trädgårdsmästare där du brukar handla växter och blommor eller använd internet som är en outtömlig källa för inspiration, tips, råd och goda idéer.

Tänk på dina redskap och produkter som du använder. Undvik plast så långt det är möjligt. **Använd inte konstgödsel eller bekämpningsmedel. Undvik hårda ytor i din trädgård.**

Rensa inte bort allt ogräs. Många vilda bin använder blommande tistlar och maskrosor som näringskälla. Det vi ser som ogräs är ofta en viktig resurs för andra arter. Med andra ord hög tid att tänka om!

Klipp inte gräset så ofta och inte så kort. Låt en del av gräsmattan bli en liten äng och plantera ängsblommor! (Prästkrage, Blåklint, Gulmåra, Käringtand, Blåklocka etc)

Lämna ett hörn för din grovkompost (ris, grövre grenar och gärna stockar). Grovkomposten är viktiga förutsättningar för många insekter. Även en lövhög är bra att lämna kvar där bland annat humlorna gärna vistas. Andra bra boplatser för humlor och andra insekter och djur, är murkna stubbar och stenmurar.

Ta in det vilda - Titta i din omgivning. Du kanske kan ta frön och få in det vilda i din trädgård eller köpa och plantera liknande träd, blommor och växter som redan finns vilt i omgivningen.

Se till att din trädgård blommar länge. Fruktträd, bärbuskar och kryddväxter är alltid bra och på köpet kan du njuta av en god skörd! Blanda olika sorter av blommor där ett tips är ex. gamla sorter av perenner (återkommer år efter år) och rosor. Äldre sorter har ofta mer mat för pollinerande insekter. Under våren är vårlök, pärlhyacint och krokus uppskattat liksom gullvivan.

Insekter exempelvis fjärilar, skalbaggar och även getingar är minst lika viktiga för pollineringen som bin. Även här är gammaldags växter bättre än förädlade som kan sakna både doft och nektar! Fjärilar behöver doftande blommor för att överleva. Ex. lavendel, blåklint, gullviva, prästkrage, luktärt, kärleksört, bolltistel.

Var rädd om humlorna! I Sverige har vi många humlesorter och humlor är de insekter som är viktigast för pollineringen av växter i nästan all svensk natur. Hela 75 procent av de grödor som odlas inom EU behöver pollinering från insekter, bland annat humlor. Humlor flyger, till skillnad från andra pollinerare, också vid låga temperaturer och även i duggregn. Därför är humlorna särskilt viktiga för tidigt blommande växter som svarta vinbär, äpplen, körsbär, blåbär, lingon och hallon. Låt också gräsklipparen stå ibland så att klöver och maskros kan blomma - humlorna älskar dem - liksom kryddväxter, ärtor och allt som blommar. Och tänk alla grönsaker som blommar!

Våra underbara fåglar! Fåglar är en viktig del i ekosystemen och älskar en mångfald av träd, buskar och andra växter. Träd (sälg – en nyckelart!) och buskar ger dem också skydd mot rovdjur. Fåglarna äter bär, frukter, fröer, maskar, insekter och spindlar. Ställ ut ett vattenbad med lite sand i botten eller anlägg en liten damm. Vattnet kommer även fjärilarna att gilla. Har du möjlighet så sätt gärna upp fågelholkar och hjälp fåglarna på vintern med mat och för att hålla värmen. Fågelmatare eller fågelbord är också ett fint inslag och en upplevelse för dig i din trädgård om vintern. Snart kan du njuta av kvitter och fågelsång!

En värld utan bin är en värld utan mat! Världens bin hotas av utrotning. Även människor hotas när bina försvinner. (Tänk också på vad du köper för honung!) Denna lilla insekt bidrar på ett ovärderligt sätt till livsmedelsproduktionen över hela jorden. Enligt forskarna är ungefär en tredjedel av alla världens bin och fjärilar på väg att försvinna helt. I Sverige finns ca 300 arter av vilda bin, av dessa är 38 humlor. Vildbina står för den största andelen av pollineringen. Men många arter av vildbin riskerar idag att dö ut. Hela 70 procent av alla vilda biarter bygger sina bon i marken. Om du har väldigt lerig eller mullrik jord i trädgården kan du blanda ut den med sand i ett soligt och gassigt hörn, så blir marken mer lockande att bygga bo i. Se till att det blir en halvmeter djupt för att ge bina gott om plats. Bin gillar tex stjärnflocka, fibblor och klöverväxter.

Håll koll på invasiva arter! Ex. jättelokor, blomsterlupiner, parkslide.

Invasiva arter sprids genom aktiviteter som vi människor ägnar oss åt. Det är främmande arter som tar över i sin nya miljö, konkurrerar ut andra arter och skadar ekosystemen. De kallas invasiva främmande arter. På naturvårdverkets hemsida finns bra information och guider. Lägg aldrig invasiva arter i din kompost eller på annan plats i naturen!

Läs mer: [Invasiva främmande arter \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Vi städar och gräver för mycket i trädgården – Intressant extrakunskap!

Jorden (Naturvårdsföreningen)

*Det är det myllrande livet i jorden som ser till att näringen som finns i nedfallna löv, kvistar och döda rotdeklar blir tillgänglig för växternas rötter. Både mikroskopiskt små levande organismer som bakterier och nematoder, och lite större djur som maskar, hjälps åt att mumsa i sig och bryta ner det organiska materialet och frigöra näringsämnen. Dessa jordiska nedbrytare förtjänar lika mycket stjärnglans som lejon eller noshörningar men eftersom de är så små, är det nästan ingen som bryr sig om dem. **Mykorrhiza – Wood Wide Web** Ett underjordiskt samarbete som har funnits i över 400 miljoner år och som fått mycket uppmärksamhet de senaste åren, är det som sker mellan växternas rötter och vissa svampar i jorden. Samarbetet kallas för mykorrhiza och går ut på att träd och andra växter ger sockerarter som de producerar i sina gröna blad till svamparna, i utbyte mot näring, mineraler och vatten som svamparna är väldigt bra på att finna under jord. Mykorrhizasvamparna bildar nämligen ett nätverk av extremt tunna trådar som kallas mycel och som är många gånger smalare än de smalaste rötter växter kan utveckla. Mycelet kan ta sig in jordens allra minsta skrymslen och vrår, för att leta upp och leverera de ämnen som växterna vill ha, men som deras egna rötter inte kommer åt. Mykorrhiza är så framgångsrikt att 80 och 90 procent av världens marklevande växter genomför denna byteshandel med de underjordiska svamparna. Mycelet kan breda ut sig till nätverk som är tiotals till hundratals meter stora och mykorrhizasvamparna samarbetar ofta med flera växter samtidigt. Växterna kan skicka signaler och information till andra växter via myceltrådarna. Ett träd kan exempelvis signalera till ett annat träd att de blivit angripet av ett skadedjur. Detta gör att andra träd runt omkring kan börja producera kemiska substanser för att skydda sig mot ett eventuellt angrepp av samma skadedjur. Denna signalfunktion har gjort att Mykorrhiza ibland kallas för Wood Wide Web – ett slags underjordiskt internet.*

Ett annat växande hot mot jordarna är plast, särskilt de väldigt små plastbitarna som kallas för mikroplaster. De har visat sig påverka tillväxten hos maskar. Mikroplasten tas även upp av växter som i sin tur kommer in i våra kroppar om vi äter dem. Läs mer: [Livet i jorden - Naturskyddsforeningen \(naturskyddsforeningen.se\)](http://naturskyddsforeningen.se)

Ju mer kunskap vi har om naturen, desto mer rädda är vi om den. Lär känna din trädgård, terrass eller balkong. Upplev livet du har bjudit in och det du har skapat.

Lär dig lite om de djur du ser, de fåglar du hör, blommor som växer och vilka dofter du känner. Naturen ger oss sinnesro och din eventuellt egen skapade oas, en plats för ro och njutning. Heja mångfalden och lyckliga du som kan njuta av ett fint arbete tillsammans med dina "nya artvänner"!

Du som har balkong eller för den lilla trädgården/terrassen:

Du som har terrass och/eller en mindre jordplätt kan självklart hitta idéer och bra tips under rubriken ovan "Du som har trädgård"!

Fundera på hur mycket plats du har eller kan skapa för dina odlingar.

Lika viktigt är vilket väderstreck platsen har och vilka förhållanden du måste rätta dig efter. Är det skugga, sol, lä eller blåsigt? Här kan du få många smarta tips och även på bra växter att odla: Natursidan länk: <https://www.natursidan.se/nyheter/gynna-biologisk-mangfald-pa-din-balkong>

Variation på växter/blommor

Det gäller även på balkongen/terrassen precis som i trädgården.

Se till att ha blomning så långt det är möjligt

Vår – sommar – höst! Blanda gärna blommor med väldoftande kryddväxter.

Du kanske till och med får plats med en bärbuske eller en klängväxt?

Ex. vildvin eller kaprifol?

Undersök med fastighetsägaren/bostadsrättsföreningen möjligheten att få sätta upp vildbihotell, fågelholkar och fågelmatare.

Plocka fram kreatören i dig och lek med stenar, kvistar, ved och trälådor mm.

Din plats kommer bli en inspirationskälla för vänner och grannar!

Vad kan du göra mer för den biologiska mångfalden?

Och för dig som varken har trädgård eller balkong:

När vi brukar ge bort eller ta med oss något. – se till att det gynnar den biologiska mångfalden. En födelsedagsbukett, en fruktkorg, present till middagsbjudning m.m. Fråga om råd om du inte vet vad du ska välja!

Ge bort en humla! Humlan kan du också sätta i din present som du ger bort. Lägg ner vårt informationsmaterial i ett fint kuvert.

Maten du handlar: Välj ekologiskt. Den biologiska mångfalden är mycket större vid ekologiska odlingar.

Annat du handlar till hushållet: Titta efter och välj miljövänliga/ekologiska alternativ!

Ta goda initiativ: Prata med dina grannar, bostadsrättsförening, fastighetsägare eller kommun. Allt fler börjar förstå vikten av förändring och ställer sig positiva och uppskattar initiativ! Exempelvis hur närområdet kan öka den biologiska mångfalden, hur ni bättre kan ta hand om och minska era sopor, sätta upp fågelholkar och bihotell, anordna en intressant tips- och informationskväll om biologisk mångfald. Du har säkert egna bra idéer!?

Sociala medier

Sprid biologisk mångfald och ditt engagemang på sociala medier. Ta bilder på vad du gör och skriv varför.

Var rädd om skräpet Skräp hör inte hemma i vår natur. Ta väl hand om ditt skräp och se till att det som går att återvinna kommer till återvinningen. Minimera ditt skräp redan när du handlar. Undvik tex att handla inplastade grönsaker. Skräp/avfall på rätt ställe är en resurs och en tillgång i ett cirkulärt samhälle.

Plocka skräp. Det är svårare att slänga skräp i en ren miljö än i en miljö som redan är nedskräpad. Skräp är en stor fara och en tung belastning för djur och natur.

Vi andas alla samma luft, lever av samma jord och vatten. Det gäller allt levande på vår jord. Vi kan alla göra något som individ, företag och samhälle. Vår konsumtion och det samhälle vi bygger och verkar i, ger avtryck på den biologiska mångfalden och klimatet. Allt hör ihop. Varje dag gör vi val, varje dag finns det möjlighet att välja rätt. Varje dag kan vi välja att verka för en hållbar utveckling. Dina val är viktiga. Våra val är tillsammans viktiga och gör skillnad.

Vi önskar dig all lycka till med den biologiska mångfalden.
För en hållbar framtid!